

Uitkomsten QuickScan Sociaal Werk en de aanpak van personen met verward gedrag

1 september 2018

Inleiding

Nederlandse gemeenten hebben de opgave gekregen om eind 2018 te beschikken over een goed werkende aanpak voor mensen met verward gedrag. Het landelijk Schakelteam verward gedrag en een programma van ZonMw ondersteunen gemeenten en regionale projectleiders hierbij. Inmiddels is er een landelijk dekkend netwerk van regionale implementatieteams Personen met verward gedrag in 23 regio's. Gemeenten, verzekeraars, politie, GGZ, GGD, ambulancezorg en cliëntorganisaties werken hierin met elkaar samen.

Op steeds meer plekken in het land ontstaan er goede initiatieven en groeit het besef dat zorg en ondersteuning voor deze kwetsbare groep mensen een betere samenwerking vereist. Het Schakelteam pleitte recent voor extra inspanningen en regie van de gemeenten op realiseren van een inclusieve wijk, met vindbare, toegankelijke en proactieve ondersteuning, hulp en zorg voor mensen met verward gedrag¹.

Sociaal Werk Nederland heeft met een ledenpeiling gevraagd naar de betrokkenheid van het sociaal werk bij de lokale en regionale aanpak, voorbeelden én knelpunten die er door het sociaal werk worden ervaren en de behoefte aan ondersteuning. We gebruiken de uitkomsten van de QuickScan om inzicht te geven in de betrokkenheid van het sociaal werk, en aandachtspunten te agenderen bij stakeholders zoals het Schakelteam, VNG, VWS en Movisie.

De signalen uit de QuickScan sluiten aan bij de aandachtspunten die het Schakelteam Personen met Verward Gedrag in recente voortgangsrapporten benoemd.

Uitkomsten QuickScan

73 lidorganisaties hebben de vragen in de QuickScan beantwoord. 58% van deze organisaties is betrokken bij de aanpak voor mensen met verward gedrag in de eigen gemeente of regio.

De fase en intensiteit van de lokale/regionale aanpak verschilt. Soms is men nog in een verkennende fase, om de problematiek en het aanbod in kaart te brengen, en afspraken te maken over meldingsroutes, opvang en hulp. Op andere plekken lopen pilots of is al een gezamenlijke aanpak van politie, woningcorporaties, RIBW, gemeente, GGD, GGZ en sociaal werk opgezet. Vaak is dan de acute zorg geregeld met een centraal punt waar mensen met verward gedrag worden gemeld en/of gebracht en waar bepaald wordt wat er verder moet gebeuren: GGZ opname dan wel inzet van andere disciplines zoals maatschappelijke opvang of ambulante begeleiding door het sociaal/maatschappelijk werk.

In een aantal gemeentes is de aanpak van verwarde personen ingebed in een bredere integrale aanpak gericht op (kwetsbare) burgers, hun familie, netwerk, buurt en dorp. Doel is daar het realiseren van een inclusieve gemeenschap met een steunstructuur van actieve bewoners, familie, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals, gericht op het dagelijks functioneren van (potentiele) verwarde mensen. Een enkele keer zijn interventies ook gericht op (educatie van) wijkbewoners zodat zij mensen met verward gedrag beter herkennen en accepteren.

De aansluiting bij de sociale teams en FACT teams is op veel plekken nog in ontwikkeling.

---

¹ 'Personen met verward' gedrag is een hele diverse groep; er kan sprake zijn van dementie, LVB, medische aandoening, psychiatrie, middelen/alcoholgebruik en sociale problematiek zoals schuldenstress.

Betrokkenheid sociaal werk

Ook de betrokkenheid van het sociaal werk verschilt. De meeste lidorganisaties zijn één van de partners in een lokale aanpak. Ze pakken een rol in vroegsignalering en bieden hulp en begeleiding na een verwijzing, met individuele psychosociale en praktische hulp, dagbesteding, inloopfaciliteiten, toeleiden naar vrijwilligerswerk, maatjes, etc. Soms worden sociaal werkers ingezet om de omgeving te versterken zodat de draagkracht van een buurt verbetert.

In aantal gemeenten neemt het sociaal werk proactief de regie om het lokale netwerk bij elkaar te brengen, een gezamenlijke visie en aanpak te ontwikkelen, en vernieuwend aanbod te ontwikkelen.

Ervaren verbeterpunten

Financien

Het sociaal werk wordt niet apart gefinancierd voor de opvang en begeleiding van mensen met verward gedrag, ook extra inzet in netwerkvorming en scholing wordt meestal niet gefinancierd. Soms is er tijdelijke financiering vanuit bijvoorbeeld het ZonMw programma. Een effectieve aanpak voor de doelgroep verwarde personen vraagt om een intensievere en snelle inzet. Maar omdat lokaal meerdere zaken en doelgroepen hierom vragen -zoals huiselijk geweld en dakloosheid- en er geen extra middelen en capaciteit zijn, kan er een wachttijd ontstaan van casussen die eigenlijk een snelle inzet vereisen. De capaciteitsproblemen gelden niet alleen bij het sociaal werk maar ook bij veel partnerorganisaties.

Ook zijn financiële kaders vaak knellend: strakke productieafspraken met zorgverzekeraars en WMO-beschikkingen bieden veelal geen ruimte voor begeleiders/behandelaars om te investeren in het netwerk van cliënten; alle tijd moet cliëntgebonden zijn.

Kennis

De meeste sociaalwerkorganisaties geven aan dat het nog ontbreekt aan voldoende kennis op de werkvloer over mensen met verward gedrag: het herkennen van ziektebeelden, do's en don'ts, herkennen van (veiligheids)risico's, wanneer opschalen (grenzen van disciplines). Soms wordt medewerkers scholing en training geboden, zoals 'first aid bij mental problems', maar er is meer nodig. Samenwerking met de GGZ voor deskundigheidsbevordering en consultatie wordt als essentieel gezien.

Ook is er bij het sociaal werk behoefte aan het delen van good practices om van elkaars aanpak te leren.

Huisvesting

Er zijn veel te weinig goedkope sociale woningen beschikbaar. Hierdoor ontstaat er een concentratie van mensen met meervoudige problematiek in bepaalde wijken of flats. De opvang is vaak buiten de gemeentegrenzen, dat is praktisch niet handig.

Groei

Leden zien een toename van het aantal cliënten dat gemeld wordt met verward gedrag, waarbij sprake is van dementie, uitbehandelde ggz-problematiek of stress vanwege (grote) schulden. Daarnaast stellen leden vragen bij de oorzaak van de toename. Glijden meer mensen af naar verward gedrag door bezuinigingen cq. focusveranderingen in de zorg, GGZ en politie?

Samenwerking

Een goede aanpak begint met een gedeelde visie en de wil tot samenwerking in een sluitende keten. Dit is nog niet overal het geval. Ook zijn er in de samenwerking nog vele afspraken niet goed geborgd: wie pakt signalen op? Wie heeft doorzettingsmacht? Wie zorgt voor nazorg en monitoring? Welke gegevens delen we met wie? Wat organiseren we lokaal en wat regionaal (centrum gemeenten)? Het meest lastig blijkt de samenwerking bij mensen die een gevaar vormen en zorg mijndend zijn.

Op de meeste plekken moet de slag van acute zorg naar vroegsignalering, preventie en sociale inclusie nog gemaakt worden. De samenwerking met lokale partners, bewoners in de buurt en ervaringsdeskundigen staat vaak nog in de kinderschoenen. Ook wordt er nog weinig voorlichting gegeven aan buurtbewoners, om hun signaleringskracht te vergroten en hen te leren wat ze kunnen doen en bij wie ze terecht kunnen wanneer zij zich zorgen maken om iemand. Als de kennis groeit, neemt begrip voor de ander ook toe.

Soms wordt de samenwerking met vooral de GGZ als wat stroef ervaren, omdat die nog 'intern' gericht is en er onbekendheid is met wat partijen zoals het sociaal werk aan aanbod en expertise te bieden hebben.

Conclusie

Er zijn goede voorbeelden, maar nog lang niet in alle gemeenten is al sprake van een sterke sociale basis voor mensen die tijdelijk uit balans zijn. Lidorganisaties van Sociaal Werk Nederland zien een toename van het aantal mensen met verward gedrag. Dit betreft een diverse groep, waarbij sprake is van dementie, uitbehandelde ggz-problematiek of stress vanwege hoge schulden. Hulp komt nog lang niet overal snel en adequaat genoeg van de grond. De samenwerking is nog niet optimaal. Huisvesting is een urgent knelpunt.

Hierop moeten nog grote slagen gemaakt worden. Juist deze doelgroep heeft baat bij snelle signalering, hulp en waakvlamondersteuning om op slechte momenten niet helemaal op alle levensterreinen af te glijden.

Het sociaal werk zou beter kunnen bijdragen aan ondersteuning van deze doelgroep, en de wijk waar zij wonen. Dit vraagt om steviger randvoorwaarden, zoals kennisdeling en financiële (regel)ruimte.